

POSTANOWIENIE

Dnia **13 sierpnia 2019 r.**

Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu, II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Robert Pelewicz

Protokolant: st. sekr. sąd. Marta Czachurska

przy udziale prokuratora Michała Lasoty z Prokuratury Rejonowej w Mielcu

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 13 sierpnia 2019r.

sprawy **H. K.** podejrzanego o przestępstwo 190 § 1 kk przedmiocie zażalenia prokuratora na postanowienie Sądu Rejonowego w Mielcu w sprawie II Kp 414/19 o nie zastosowaniu środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania

na podstawie art. 437§2 kpk

p o s t a n o w i ł :

zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:

I. na podstawie art. 249 § 1 kpk i art. 258 § 1 pkt 1 i 2 kpk i art. 258 § 3 kpk **zastosować** wobec podejrzanego H. K. syna M. i M. zd. Mróz, ur. (...) w D., PESEL (...) środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres 3 (trzech) miesięcy, licząc od daty zatrzymania podejrzanego;

II. na podstawie art. 260 § 1 kpk określić, że tymczasowe aresztowanie ma być wykonywane w postaci umieszczenia podejrzanego H. K. w odpowiednim zakładzie leczniczym.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Mielcu postanowieniem z dnia 19.07.2019r. w sprawie II Kp 414/19 na podstawie art. 249 § 1 kpk nie uwzględnił wniosku prokuratora i nie zastosował wobec podejrzanego H. K. środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. W uzasadnieniu przedmiotowego postanowienia Sąd I instancji wskazał, że co prawda istnieje duże prawdopodobieństwo, iż podejrzany H. K. popełnił czyn wyczerpujący znamiona przestępstwa kwalifikowanego z art. 190 §1 kk, niemniej jednak ze względu na okoliczność choroby psychicznej podejrzanego wątpliwe jest jego zawinienie – co dezaktualizuje zaistnienie podstawowej przesłanki z art. 249 § 1 kk warunkującej zastosowanie środków zapobiegawczych.

Powyższe postanowienie zaskarżył zażaleniem oskarżyciel publiczny, zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść przez przyjęcie, że brak jest zawinienia H. K. ze względu na jego chorobę psychiczną – a tym samym, że brak jest przesłanek do zastosowania tymczasowego aresztowania. W uzasadnieniu zażalenia Prokurator podniósł, że zdiagnozowana u podejrzanego choroba psychiczna nie wskazuje jednoznacznie, iż podejrzany w czasie popełnienia czynu nie mógł rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swoim postępowaniem. Prokurator zauważył, że co do zastosowania w sprawie art. 31 § 1 kk orzekają biegli po przeprowadzeniu stosownych badań. Tym samym przyjęcie, że w czynie podejrzanego H. K. brak jest zawinienia jest niezasadne i przedwczesne.

Prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zastosowanie tymczasowego aresztowania wobec podejrzanego H. K..

Sąd stwierdził, co następuje:

Zażalenie prokuratora zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności stwierdzić należy, że rację ma oskarżyciel publiczny wskazując, iż orzeczenie Sądu I instancji, zakładające w swej treści niepoczytalność H. K. w dacie zarzuconego mu czynu, jest co najmniej przedwczesne. Na chwilę obecną nie sporządzono bowiem opinii biegłych psychiatrów i psychologa, którzy jako jedyni są w stanie ocenić w sposób kompetentny stan zdrowia psychicznego podejrzanego w dacie zarzuconego mu czynu.

W drugiej kolejności podkreślenia wymaga, że nawet fakt stwierdzenia niepoczytalności osoby podejrzanego w dacie zarzuconego jej czynu nie uprawnia do przyjęcia, iż ze względu na brak winy sprawcy przesłanka z art. 249 § 1 kpk w postaci dużego prawdopodobieństwa popełnienia przestępstwa nie zachodzi. Tymczasowe aresztowanie nie jest bowiem zarezerwowane wyłącznie dla sprawców przestępstw. Za stanowiskiem tym przemawia treść takich przepisów jak np. art. 259 § 4 kpk, art. 260 § 1 kpk oraz art. 264 § 2a i 3 kpk. Przepisy te bez wątplenia świadczą o tym, że dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania (a nawet, aż do czasu rozpoczęcia wykonywania prawomocnie orzeczonego środka zabezpieczającego) można stosować tymczasowe aresztowanie również wobec sprawcy czynu zabronionego wyczerpującego znamiona przestępstwa (por. A. Kwieciński, Utrzymanie tymczasowego aresztowania w trybie art. 264§3 kpk w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Prokuratura i Prawo Nr 11 z 2013r.). Wyżej wymienione przepisy wskazują zatem w sposób dość jednoznaczny, że pojęcie przestępstwa w rozumieniu art. 249 § 1 kpk należy rozumieć szerzej – uwzględniając również czyn zabroniony dokonany przez sprawcę niepoczytalnego. Przepisy te wskazują na ogólną intencję ustawodawcy, którą było wypełnienie luki w przepisach co do postępowania względem osób, które co prawda popełniły czyn zabroniony, jednak ze względu na stwierdzenie niepoczytalności nie jest możliwe przypisanie im winy.

Powyzsza konstatacja prowadzi do wniosku, że Sąd I instancji mylnie przyjął, iż ze względu na chorobę psychiczną podejrzanego i wynikający z tego potencjalny brak zawinienia po jego stronie, przesłanka z art. 249 § 1 kk w postaci dużego prawdopodobieństwa popełnienia „przestępstwa” nie została zrealizowana – i w konsekwencji niesłusznie uznał, że zastosowanie tymczasowego aresztowania względem podejrzanego w świetle art. 249 §1 kpk nie jest możliwe.

W realiach przedmiotowej sprawy rację ma zatem oskarżyciel publiczny, wskazując, że aktualna jest zarówno przesłanka ogólna do stosowania tymczasowego aresztowania z art. 249 § 1 kpk, jak i przesłanki szczególne z art. 258 § 1 pkt 1 i 2 kpk i art. 258 § 3 kpk.

Fakt popełnienia przez H. K. czynu, o który jest podejrzanym został w wysokim stopniu uprawdopodobniony zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym w postaci zeznań pokrzywdzonych M. K. (1) (k. 2-3) i M. K. (2) (k. 17-18) oraz w postaci Niebieskiej Karty (k.21-24). Zachodzi zatem przesłanka ogólna z art. 249 § 1 kpk w postaci dużego prawdopodobieństwa popełnienia czynu przez podejrzanego.

W tym miejscu i w kontekście rozważań Sądu Rejonowego w Mielcu zawartych w części motywacyjnej zaskarżonego postanowienia należy jeszcze wskazać, że celem postępowania w przedmiocie stosowania środków zapobiegawczych nie jest merytoryczna ocena dowodów zgromadzonych w sprawie i ustalenie czy oskarżony (podejrzanym) dopuścił się zarzucanych mu czynów, a jedynie rozważenie czy dowody te stwarzają stan prawdopodobieństwa o jakim mowa w 249 § 1 kpk (zob. postanowienie SN z 26.11.2003., WZ 59/03, Legalis 98416), gdyż w postępowaniu w przedmiocie każdego środka zapobiegawczego rola sądu ogranicza się do zweryfikowania istnienia ustawowych przesłanek stosowania tymczasowego aresztowania, a nie obejmuje badania sprawstwa podejrzanego. W rozpoznawanym zakresie, a więc postępowaniu incydentalnym w przedmiocie zastosowania aresztu wobec H. K. niedopuszczalne byłoby rozstrzygnięcie, które z depozycji procesowych są wiarygodne, a które godne wiary nie są (por. postanowienie SA w Krakowie z 09.08.2018., II AKz 405/18, Krakowskie Zeszyty Sądowe 2018/9/32).

Analiza aktu sprawy postępowania przygotowawczego w kontekście wniosków oskarżyciela publicznego prowadzi do wniosku, że w realiach sprawy występują także przesłanki szczególne stosowania tymczasowego aresztowania określone w art. 258 § 1 pkt 1 i 2 i § 2 kpk.

Przede wszystkim podkreślenia wymaga, że podejrzany H. K. jest bezdzietnym kawalerem, nie zamieszkuje jednak w domu rodzinnym. Ostatnio pomieszkiwał w różnych hostelach na terenie M. oraz w K.. Mimo złożonej przed Sądem Rejonowym w Mielcu w toku posiedzenia w przedmiocie tymczasowego aresztowania deklaracji, podejrzany nie przebywa pod wskazanym wówczas do protokołu adresem i nie jest znane jego aktualne miejsce pobytu. Nie ma z nim kontaktu i nie zna także jego miejsca pobytu ustanowiony w sprawie obrońca. Okoliczność ta pozwala na przyjęcie, że podejrzany H. K. uciekł bądź też ukrywa się przed wymiarem sprawiedliwości, co oznacza, że przesłanka z art. 258 § 1 pkt 1 kpk jest niewątpliwie spełniona.

Aktualna jest także przesłanka z art. 258 § 1 pkt 2 kpk, a więc uzasadniona obawa matactwa ze strony podejrzanego. Należy zauważyć, że H. K. stanął pod zarzutem popełnienia przestępstwa z art. 190 § 1 kk na szkodę swoich rodziców, a więc osób z grona jego najbliższej rodziny, które są uprawnione do odmowy składania zeznań. Ze względu na łączące strony więzy rodzinne jest zatem bardzo prawdopodobne, że podejrzany będzie próbował kontaktować się z pokrzywdzonymi w celu przymuszenia ich do określonego zachowania, które będzie korzystne z punktu widzenia jego obrony. Obawa takiego zachowania jest tym większa, jeśli uwzględni się okoliczności zarzuconego podejrzanemu H. K. czynu, który polegał na kierowaniu gróźb bezprawnych pozbawienia życia i zdrowia. W tym miejscu należy również podkreślić, że „do przyjęcia przesłanki z art. 258 § 1 pkt 2 kpk nie jest konieczne dokonanie ustaleń, z których wynikałoby, iż podejrzany z całą pewnością podejmie próby wpływania na zeznania świadków, a wystarczająca jest w tym zakresie uzasadniona obawa nastąpienia takich działań” (zob. postanowienie SA w Katowicach II AKz 338/07 z 30.05.2007., LEX nr 341475). Nie można także zapominać, że przecież wykazanie realności obawy matactwa nie wymaga udowodnienia, że takie działania były podejmowane, czy też będą podejmowane w przyszłości, ponieważ obawa matactwa nie jest próbą nakłonienia do fałszywych zeznań czy też wyjaśnień, gdyż wówczas matactwo zostałoby już dokonane (post. SA w Katowicach z 10.01.2007r., II AKz 862/05, KZS 2007, Nr 5, poz. 82).

W powyższym kontekście uzasadnione jest przyjęcie, że w sprawie tej aktualizuje się również przesłanka szczególna z art. 258 § 3 kpk, a więc uzasadniona obawa, że podejrzany H. K. popełni kolejne przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu publicznemu. Jak już wyżej wspomniano H. K., jest podejrzany o przestępstwo z art. 190 § 1 kk na szkodę swoich rodziców. Podejrzany jest osobą chorą na schizofrenię, a w ostatnim czasie jego zachowanie nacechowane było szczególną agresją – zarówno słowną jak i fizyczną (z informacji KP w Ż. wynika, że podejrzany H. K. w trakcie pobytu w Szpitalu Psychiatrycznym w D. – S. dokonał zniszczenia mienia i naruszenia nietykalności cielesnej pielęgniarki). Charakter czynu, o który H. K. jest podejrzany, jak i konkretne uwarunkowania psychoosobowościowe pozwalają zatem zasadnie zakładać, że obawa, o której mowa w art. 258 § 3 kpk jest realna – co dodatkowo tylko potwierdza fakt, że rodzice podejrzanego (a więc osoby najlepiej znające podejrzanego i z tego względu najlepiej wiedzące, czego się można po nim spodziewać) w obawie o swoje życie i zdrowie wystąpili z wnioskiem do KPP w M. o objęcie ich ochroną osobistą.

Zważywszy wszystkie wyżej wymienione okoliczności, tj. wystąpienie przesłanki ogólnej z art. 249 § 1 kpk i przesłanek szczególnych z art. 258 § 1 pkt 1 i 2 kpk i z art. 258 § 3 kpk, a także brak przesłanek negatywnych stosowania aresztu w kontekście treści art. 259 § 4 kpk, w ocenie Sądu odwoławczego wszystkie przedstawione powyżej argumenty przemawiają za potrzebą zastosowania wobec podejrzanego H. K. środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. Charakter obaw i ich intensywność prowadzi bowiem do wniosku, że tylko izolacyjny środek zapobiegawczy jest w stanie w sposób prawidłowy zabezpieczyć tok postępowania i zapobiec popełnieniu przez podejrzanego nowego ciężkiego przestępstwa (czynu zabronionego). Mając dodatkowo na względzie opisaną wyżej postawę podejrzanego w toku dotychczasowego postępowania karnego, warto podkreślić, że zabezpieczenie dowodów nie stanowi jedyne celu stosowania środków zapobiegawczych. Postępowanie karne może być utrudniane na rozmaite sposoby, w każdym jego stadium, nie tylko przez wpływanie na materiał dowodowy, ale również przez działania noszące znamiona niedozwolonej obstrukcji procesowej (symulowanie chorób, nieodbieranie wezwań itd.).

Podjęcie tego rodzaju czynności przez podejrzanego w kontekście opisanych wyżej jego zachowań, a przede wszystkim zerwanie kontaktów ze swoim obrońcą i nie przebywanie pod adresem wskazanym do protokołu posiedzenia sądowego, jawi się jako realne, skoro równoległe ziszcza się przesłanka stosowania aresztu na podstawie art. 258 § 3 (zob. postanowienie SA w Krakowie z 27.08.2018., II AKz 432/18, Krakowskie Zeszyty Sądowe KZS 2018/9/35). Wymieniona przesłanka szczególnie jest aktualna bez względu na fakt, że postępowanie przygotowawcze znajduje się dopiero w początkowej jego fazie, jak bowiem wskazuje się w orzecznictwie zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania odnosi się do zachowania podejrzanego, polegającego zarówno na działaniu, jak i zaniechaniu - w okresie od wszczęcia postępowania do jego prawomocnego zakończenia i rozpoczęcia wykonania kary (zob. postanowienie SA w Krakowie z 14.10.2008., II AKz 464/08, Legalis 978149).

Ze względu na stan zdrowia psychicznego podejrzanego i związaną z tym potrzebę uzyskania jednoznacznej opinii biegłych lekarzy psychiatrów i psychologa w zakresie poczytalności podejrzanego H. K. in tempore criminis, co do zarzuconego mu czynu Sąd Okręgowy postanowił na mocy art. 260 § 1 kpk, że tymczasowe aresztowanie względem podejrzanego będzie wykonywane w odpowiednim zakładzie leczniczym. Mając na względzie stan zdrowia podejrzanego, to wskazać należy, że w doktrynie wyrażono również stanowisko, według którego w przepisie art. 260 kpk ustawodawca nie ograniczył się do wspomnianych okoliczności, określając, iż w każdej sytuacji, gdy stan zdrowia tymczasowo aresztowanego tego wymaga, wykonuje się analizowany środek zapobiegawczy poza aresztem śledczym (tak R.A. Stefański, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. II, Warszawa 2004, s. 119). W świetle dyspozycji art. 213 § 1 in principio kkw nie ulega wątpliwości, że miejsce wykonywania tymczasowego aresztowania poza aresztem śledczym może być określone przez organ dysponujący. W doktrynie wyrażono pogląd, według którego miejsce wykonywania tego środka zapobiegawczego poza aresztem śledczym może również zostać wyznaczone przez sąd stosujący ten środek (tak też R.A. Stefański, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. II, Warszawa 2004, s. 120). Ze stanowiskiem tym nie można jednak się zgodzić. Akceptacji tego poglądu sprzeciwia się kategoryczne brzmienie analizowanego przepisu w części określającej, że miejsce wykonywania tymczasowego aresztowania poza aresztem śledczym wskazuje organ, do którego dyspozycji osoba ta pozostaje – a więc w realiach sprawy Prokurator Rejonowy w Mielcu. Pamiętać także należy, że treść art. 213 § 1 kkw nie określa wprost, jakiej formy procesowej wymaga wskazanie przez prokuratora miejsca wykonywania tymczasowego aresztowania poza aresztem śledczym. Z tego względu, w kontekście treści art. 93 § 1 kpk w zw. z art. 1 § 2 kkw w tym zakresie mają zastosowanie reguły ogólne określone w procedurze karnej, co oznacza, że wskazanie miejsca wykonania tymczasowego aresztowania wymagać będzie stosownego zarządzenia właściwego prokuratora.

W niniejszej sprawie doszło do naruszenia dyspozycji art. 257 kpk, który zawiera tzw. dyrektywę adaptacji środka zapobiegawczego do sytuacji procesowej oskarżonego, wyrażającą się w nakazie dokonywania przez prokuratora lub sąd oceny potrzeby oraz celowości utrzymywania środka zapobiegawczego, a zwłaszcza tymczasowego aresztowania, oraz – w konsekwencji – uchylenia lub zmiany tego środka w chwili, gdy ustaną przyczyny jego zastosowania (J. Kosonoga, Dyrektywa adaptacji środka zapobiegawczego do sytuacji procesowej, Prok. i Pr. 2003/12, s. 64–72; J. Skorupka [w:] Kodeks postępowania karnego. Komentarz, red. J. Skorupka, 2016, s. 570). Oczywistym jest przecież, że z punktu widzenia normatywnego i faktycznego, organ procesowy ma obowiązek ciągłego kontrolowania zasadności stosowania środka zapobiegawczego i gdy tylko dojdzie do wniosku, że jego utrzymywanie jest nieuzasadnione, jest zobligowany do jego uchylenia lub zmiany. Istnienie w momencie podejmowania decyzji o tymczasowym aresztowaniu przesłanek do zastosowania tego najostrożniejszego środka zapobiegawczego nie oznacza bowiem zwolnienia sądu lub prokuratora od obowiązku ciągłej kontroli zasadności stosowania tego środka (zob. postanowienie SA w Lublinie z 13.05.2009 r., II AKz 264/09, LEX nr 513117; wyrok SN z 24.01.2007 r., II KK 152/06, LEX nr 249199). Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy należy wskazać, że przesłanki które legły u podstaw wniosku o zastosowanie wobec H. K. tymczasowego aresztowania nie uległy dezaktualizacji i nadal w sprawie występują – o czym świadczą powyższe rozważania Sądu Okręgowego. Dlatego też nawet ewentualny zarzut podejrzanego i jego obrońcy, co do możliwości stosowania środków zapobiegawczych o charakterze wolnościowym w realiach rozpoznawanej sprawy należałoby uznać za chybiony. Jak już wcześniej zauważono, tymczasowe aresztowanie nie stosuje się za to, że podejrzany wcześniej postępowanie utrudniał (choć w realiach sprawy H. K. faktycznie, to postępowanie utrudnia poprzez swoje „zniknięcie”, co uniemożliwia prawidłowy tok postępowania karnego, w rozumieniu art. 249

§ 1 kpk), ale stosuje się je także dlatego, aby podejrzany nie miał szansy podjąć takich zachowań, to jest aby takim jego zachowaniom zapobiec w toczącym się postępowaniu karnym. Dlatego też zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania art. 249 § 1 kpk oznacza stworzenie przez organ je prowadzący takich warunków, że postępowanie to przebiega w sposób określony przez ustawę procesową, zmierzając ku osiągnięciu jego celów, ogólnie określonych w art. 2 kpk.

Końcowo należy zauważyć, że nie pojawiły się obecnie żadne nowe okoliczności, uzasadniające w świetle art. 259 § 1 kpk złagodzenie środka zapobiegawczego z uwagi na sytuację osobistą, rodzinną lub zdrowotną podejrzanego H. K..

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji niniejszego postanowienia.